

Ontdek méér klassiek op orkest.nl

Rachmaninoffs Rhapsodie en Stravinsky's Vuurvogel

Het Nederlands Philharmonisch speelt onder leiding van Aziz Shokhakimov een Russisch programma met werk van Tsjaikovski en Stravinsky. Ook begeleidt het orkest de jonge pianovirtuoos Alexander Malofeev in de *Paganini-Variaties* van Rachmaninoff.

za 11 oktober, 20:15
ma 13 oktober, 20:15
Het Concertgebouw

Nederlands Philharmonisch
Lorenzo Viotti, dirigent
Aziz Shokhakimov, dirigent

Schrijf je in voor onze nieuwsbrief

Altijd weten wat er speelt? Schrijf je in voor de nieuwsbrief van het Nederlands Kamerorkest en het Nederlands Philharmonisch. Hoor als eerste over concerttips, achtergrondinterviews, speciale producties en nieuwe concerten. Scan de QR-code om je aan te melden.

NEDERLANDS ^{40 jaar}
PHILHARMONISCH

OPENINGS
CONCERT

Kirill Gerstein
pianist

LORENZO
VIOTTI

Beethoven
PIANOCONCERT
nr.5

Yakult

orkest.nl

PROGRAMMA

Samy Moussa (1984)
Elysium voor orkest -
Nederlandse première (2021)

Ludwig van Beethoven (1770 - 1827)
Pianoconcert nr. 5 in Es, op. 73
'Keizersconcert' (1809)

Allegro
Adagio un poco mosso
Rondo: Allegro

Pauze

Johannes Brahms (1833 - 1897)
Symfonie nr. 1 in c, op. 68 (1876)

Un poco sostenuto – Allegro
Andante sostenuto
Un poco Allegretto e grazioso
Adagio – Più Andante – Allegro non troppo, ma con brio

NEDERLANDS PHILHARMONISCH
Lorenzo Viotti, dirigent
Kirill Gerstein, piano

za 20 september, 20:15
Het Concertgebouw

Duur concert: ca. 120 minuten

Openingsconcert: machtige akkoorden en opzweepende ritmes

Vlak voor de zomer nam Lorenzo Viotti afscheid als chef-dirigent van het Nederlands Philharmonisch, maar gelukkig staat hij nu alweer op de bok voor de feestelijke opening van dit jubileum-seizoen: het Nederlands Philharmonisch bestaat veertig jaar! Op het programma staan de Nederlandse première van Samy Moussa's *Elysium*, Ludwig van Beethovens 'Keizersconcert' en de majestueuze *Eerste symfonie* van Johannes Brahms. Kirill Gerstein, de Russisch-Amerikaanse meesterpianist is de solist.

Elyseese velden

De succesvolle Canadese componist Samy Moussa is geen onbekende voor de musici van het Nederlands Philharmonisch. In maart 2024 speelde het orkest de wereldpremière van zijn *Antigone*, een werk voor koor, solozang en orkest, in samenwerking met De Nationale Opera en Het Nationale Ballet. Net als in *Antigone* krijgt Moussa's fascinatie voor antieke Griekse en Latijnse bronnen ook een plek in het symfonische werk *Elysium*. De titel refereert aan de 'Elyseese velden', een paradijselijk oord in de Griekse mythologie. Het *Elysium* was de plek waar helden en lievelingetjes van de goden na de dood een zalig bestaan wachtte. Deze idyllische belofte wordt beschreven door dichters Homerus en Hesiodus, en weerklinkt in de epische werken van Vergilius en Dante tot op de dag van vandaag – zelfs in Beethovens *Negende symfonie*, waarin de 'vreugde' wordt bezongen als 'dochter van Elysium'.

Voor zijn in 2021 voltooide werk *Elysium* grijpt de componist terug op een tekst van Empedocles, een opmerkelijke pionier van de natuurfilosofie uit de vijfde eeuw voor Christus, afkomstig uit het huidige Sicilië. Moussa interpreteert Empedocles' beeld van Elysium als "de ultieme beloning voor een ethisch leven". Een beloning die niet langer voorbehouden is aan een elite van door goden uitverkoren helden, maar als "een metafoor voor een mooi leven, voor een goed geleefd leven op deze aarde". Hoewel *Elysium* geen specifiek verhaal op muziek zet, spreekt de titel tot de verbeelding. De levendige en kleurrijke klankwerelden van Samy Moussa toveren een paradijselijk oord tevoorschijn.

Beethovens Keizersconcert

Beethovens vijfde en laatste *Pianoconcert in Es*, opus 73 uit 1809, opent spectaculair: drie machtige orkestakkoorden, telkens beantwoord door virtueuze, bijna geïmproviseerd klinkende noten van de solopianist. Het is een revolutionair begin dat meteen duidelijk maakt dat dit geen doorsnee soloconcert is, zoals men dat in Beethovens tijd gewend was. Het eerste deel heeft vooral het karakter van een symfonie, met vorstelijke en uitbundige thema's die met name in de orkestpartijen klinken, want de solist trekt juist de aandacht met virtueuze intermezzo's. Het betoverende, meditatieve tweede deel is gebaseerd op een Oostenrijkse pelgrimshymne, aldus Beethovens leerling Carl Czerny (1791-1857). In een dialoog tussen strijkers en pianist keert de melodie nog een paar keer terug. Vlak voordat het laatste deel begint, verrast Beethoven opnieuw: hij laat het rustige Adagio vrij abrupt overgaan in het rondo, met een thema dat zacht en langzaam nadert en dat plotseling uitbarst in een jubelend slotdeel.

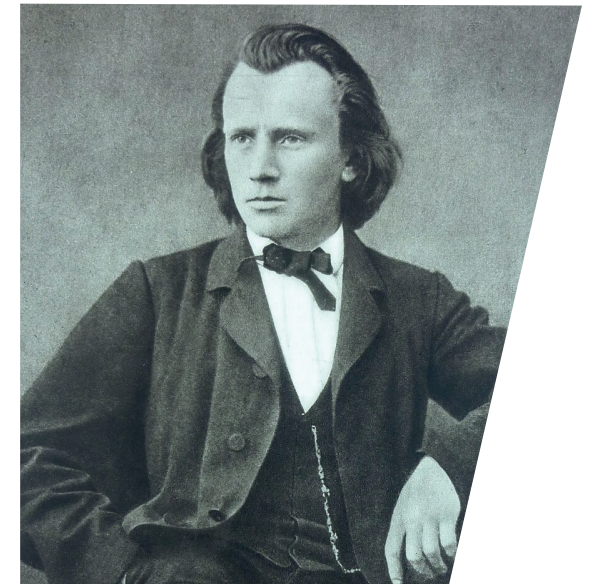
In april 1809 voltooide Beethoven zijn *Vijfde pianoconcert* midden in de oorlogsonrust. Op 11 mei werd Wenen door het Franse leger gebombardeerd en ingenomen. Beethoven vluchtte voor het kanongebulder de kelder in en beschermde zijn oren met een kussen tegen het kabaal. “Niets dan trommels, kanonnen en ellende in allerlei vormen,” schreef hij. De heftige uitbarstingen verwijzen wellicht naar het oorlogsgeweld, maar zijn mogelijk ook een uiting van Beethovens persoonlijke frustratie, omdat hij inmiddels te doof was om zijn laatste pianoconcert nog zelf uit te voeren. Ondanks de bijnaam ‘Keizersconcert’ droeg Beethoven zijn concert niet op aan een keizer, maar aan aartshertog Rudolph van Oostenrijk: Beethovens compositie-leerling, vriend en beschermheer, die ook nog eens een uitstekend pianist was. Deze bijnaam, die niet van Beethoven zelf afkomstig is, zorgt dus voor enige verwarring. De in aanmerking komende keizer Napoleon had voor Beethoven inmiddels volledig afgedaan, zeker nu hij met zijn troepen voor de poorten van Wenen stond. Maar het pianoconcert straalt onmiskenbaar keizerlijke grandeur uit; het is indrukwekkend en groots van opzet.

Koninklijke symfonie van Brahms

“Ik zal nooit een symfonie schrijven”, zei de jonge Brahms ooit, omdat hij geïmponeerd was door het succes van zijn voorgangers Haydn, Mozart en Beethoven. En omdat hij bezorgd was dat hij de profetische woorden van

Robert Schumann niet zou kunnen waarmaken. Want Schumann had Brahms aangekondigd als zijn opvolger, “voorstemd om een ideale uitdrukking aan de tijd te geven”. Gelukkig heeft Brahms na zijn veertigste uiteindelijk toch vier symfonieën geschreven, de een nog mooier dan de ander. Vanwege die bewondering voor zijn voorgangers én vanwege zijn genadeloze zelfkritiek zou Brahms zo'n vijftien jaar aan zijn *Eerste symfonie* werken. Toen hij de symfonie in 1876 voltooid had, kreeg deze tot ergernis van Brahms de bijnaam ‘de tiende van Beethoven’, mede vanwege de vele verwijzingen naar Beethovens symfonieën (met name herkenbaar in het laatste deel, waarin Brahms verwijst naar de ‘Ode an die Freude’ uit Beethovens *Negende*). Maar de belangrijke Oostenrijkse criticus Eduard Hanslick preeste de symfonie ook als “een van de meest individuele en magnifieke werken in de symfonische literatuur”. Hij besloot zijn recensie met de enthousiaste woorden: “De nieuwe symfonie van Brahms is een werk waarop het land trots kan zijn, het is een eindeloze fontein van diep plezier en vruchtbare studie.” Brahms' majestueuze *Eerste symfonie* maakt nog altijd diepe indruk. Het werk bevat alle karakteristieke kenmerken van Brahms, zoals een vaak donkere samenklank van de instrumenten met een voorkeur voor de lagere noten, en een royaal gebruik van Hongaarse volksmelodieën en opzwepende ritmes.

Tekst: Noortje Zanen

Johannes Brahms

Nederlands Philharmonisch

Het is dit seizoen veertig jaar geleden dat het Nederlands Philharmonisch ontstond uit drie verschillende orkesten: het Utrechts Symfonie Orkest, het Nederlands Kamerorkest en het Amsterdams Philharmonisch Orkest. Jaarlijks speelt het orkest zo'n vijftig concerten en operaproducties in Het Concertgebouw Amsterdam, Nationale Opera & Ballet en andere belangrijke podia in Nederland. Het orkest is sinds de oprichting in 1985 de vaste orkestpartner van De Nationale Opera en wordt internationaal gerekend tot de beste operaorkesten. Tussen 2021 en 2025 was Lorenzo Viotti chef-dirigent van het Nederlands Philharmonisch en De Nationale Opera, een dubbelrol die hij net als zijn voorgangers Marc Albrecht en Hartmut Haenchen met verve vervulde.

Lorenzo Viotti, dirigent

Lorenzo Viotti studeerde piano, zang en slagwerk in Lyon. Daarna koos hij, net als zijn vader Marcello Viotti, voor het dirigentschap. Hij volgde lessen in dirigeren bij Georg Mark in Wenen en Nicolás Pasquet in Weimar, en dirigeerde gerenommeerde orkesten, waaronder de Münchner Philharmoniker, Wiener Symphoniker, Berliner Philharmoniker, Filarmonica della Scala en natuurlijk het Nederlands Philharmonisch en de Nationale Opera. Ook dirigeerde hij bij andere internationale operahuizen zoals The Metropolitan Opera en de Wiener Staatsoper. In 2024 ging Viotti als een van de jongste dirigenten ooit op tour met de Wiener Philharmoniker. Vanaf seizoen 2026-2027 gaat hij als chef-dirigent aan de slag bij het Tokyo Symphony Orchestra.

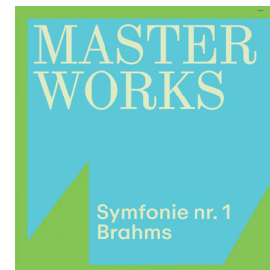
Kirill Gerstein, piano

Kirill Gerstein geldt als een van de meest veelzijdige pianisten van nu. Zijn repertoire strekt zich uit van barok en klassiek, tot hedendaagse muziek, jazz en cabaret. Naast pianist is hij curator, docent en muzikaal leider. Hij werkt wereldwijd samen met toonaangevende dirigenten, instrumentalisten, zangers, componisten, festivals, labels en orkesten, waaronder het Koninklijk Concertgebouworkest. Onlangs was Gerstein *artist-in-residence* bij het Beierse Radio Symfonie Orkest, *spotlight artist* bij het London Symphony Orchestra en *artist-in-residence* bij het Festival Aix-en-Provence. Hij stelde

de concertreeks *Busoni and his World* samen in Wigmore Hall en bracht een geprezen Rachmaninoff-album uit met de Berliner Philharmoniker en dirigent Kirill Petrenko.

Klassieke muziek voor iedereen. Maak jij het mogelijk?

Bij ons krijgt iedereen de kans om te ervaren wat klassieke muziek met je doet. We verwelkomen jaarlijks duizenden kinderen, leiden getalenteerde dirigenten en orkestmusici op en spelen niet alleen op de prestigieuze podia van Het Concertgebouw en De Nationale Opera, maar ook voor buurtbewoners in onze eigen NedPhO-Koepel, in poptempel Paradiso voor nieuw publiek en met kleine ensembles in zieken- en verzorgingshuizen. Geniet je van onze concerten en gun je dit iedereen? Kijk op orkest.nl/steun wat je als Vriend of Geefkringlid kunt doen.

Masterworks over Brahms' Symfonie nr. 1

In 'Masterworks' bespreekt Botte Jellema met musicoloog Kees Wisse per aflevering één groot muziekwerk uit de klassieke muziek. In deze aflevering is dat *Symfonie nr. 1* van Brahms. De aflevering is te beluisteren in diverse podcastapps of via orkest.nl/brahms-symfonie.